

Prikaz knjige
doi: 343.22(049.32)
343.236/.237(049.32)

**IZVRŠILAŠTVO U KRIVIČNOM PRAVU, IVAN ĐOKIĆ,
(EDICIJA CRIMEN) PRAVNI FAKULTET UNIVERZITETA U
BEOGRADU, 2020.**

Emir Ćorović

Državni univerzitet u Novom Pazaru, Departman za pravne nauke

Početak ove godine, u izdanju Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, u ediciji Crimen, izašla je iz štampe¹ knjiga Izvršilaštvo u krivičnom pravu, autora dr Ivana Đokića, docenta Pravnog fakulteta u Beogradu (ISBN 978-86-7630-921-4). Recenzenti knjige su dr Zoran Stojanović, redovni profesor Pravnog fakulteta u Beogradu (u penziji) i dekan Fakulteta pravnih nauka Univerziteta Donja Gorica, dr Milan Škulić, redovni profesor Pravnog fakulteta u Beogradu (koji je ujedno i sudija Ustavnog suda Republike Srbije), dr Dragiša Drakić, redovni profesor Pravnog fakulteta u Novom Sadu i dr Emir Ćorović, vanredni profesor Državnog univerziteta u Novom Pazaru, Departman za pravne nauke. Knjiga je obima 221 strane i pisana je ćirilčnim pismom.

Pitanje izvršilaštva predstavlja jedno od krucijalnih i zahtevnijih u oblasti Krivičnog prava, tačnije, krivičnopravne dogmatike i nužno je vezano za učenja o subjektu krivičnog dela, saučesništvu, pa i radnji krivičnog dela. Posebnu draž knjige čini to što materija izvršilaštva u srpskoj krivičnopravnoj literaturi nije monografski obrađivana, nego samo parcijalno, i to u pogledu pojedinih segmenata, kroz udžbeničko i komentarsko štivo, ali i kroz odgovarajuće naučne i stručne članke. S druge strane, materija izvršilaštva je naročito razmatrana u nemačkoj krivičnopravnoj dogmatici, koja decenijama služi kao uzor domaćoj (i ne samo domaćoj) krivičnopravnoj misli. Zbog toga ova knjiga popunjava „prazninu“ u ukupnoj srpskoj krivičnopravnoj bibliografiji, upravo povodom problematike izvršilaštva u krivičnom pravu.

Sama knjiga Izvršilaštvo u krivičnom pravu je podeljena u tri dela: I Subjekt (učinilac) krivičnog dela – određivanje pojma izvršilaštva u krivičnom pravu; II Teorijske koncepcije razgraničenja izvršilaštva i saučesništva; III Vrste (forme) izvršilaštva. Nakon toga slede, kao samostalna celina, Zaključna razmatranja, dok se na kraju knjige nalazi spisak korišćene literature, rezime i sadržaj na nemačkom jeziku (Zusammenfassung; Inhaltsverzeichnis).

Važno je naglasiti da se autor u pisanju oslanjao na nemačku krivičnopravnu teoriju, koja je problematiku izvršilaštva razradila „do sitnih detalja“. U tom smislu autor se poziva na učenja prijašnjih i sadašnjih velikana nemačke i svetske krivičnopravne misli, poput, List-a, Hafter-a, Hipplel-a, Mezger-a, Welzel-a, Jesheck-a, Roxin-a, Kühl-a i drugih. Pored toga, autor je delom obradio i problematiku izvršilaštva u

anglosaksonskom pravu, koja, generalno posmatrano, izvršilaštvu ne posvećuje značajnu pažnju. U tom delu se poziva na shvatanja Ashworth-a, Fletcher-a, Dressler-a, Jeffersona, Scheb-a i drugih. Naravno, nije izostala ni domaća literatura (uključujući i bivšu jugoslovensku), tako da su uvažena shvatanja Avakumovića, Šilovića, Živanovića, Dolenca, Franka, Tahovića, Zlatarića, Bačića, Lazarevića, Đorđevića, Stojanovića, Škulića, Delićke, Vukovića i drugih. Autor se u pisanju pozvao na blizu 150 bibliografskih jedinica, što govori o posvećenosti koju je iskazao u obrađivanju teme.

Korišćena literatura ukazuje i na metodologiju kojom se autor koristio u pisanju. Detaljno su analizirani teorijski koncepti na kojima počiva materija izvršilaštva, njihova istorijska, komparativna i pozitivnopravna struktura. Pojašnjavajući pojedine teorijske pristupe autor nije smetnuo sa uma pozitivnopravno regulativu, koja se odnosi na neka pitanja iz oblasti izvršilaštva, naglašavajući da se određeni koncept zasniva na zakonskom rešenju iz srpskog, nemačkog, pa i engleskog, odnosno američkog prava. Time je ukazao i na ograničenost nekog koncepta normama nacionalnog prava.

Iako je knjiga pre svega teorijsko-pravne orijentacije, na odgovarajućim mestima navedene su i sudske odluke, koje su relevantne za neka pitanja iz oblasti predmeta istraživanja.

Prvi deo knjige sadrži dve celine, jednu posvećenu pojmu subjekta krivičnog dela, i drugu koja se odnosi na restriktivno i ekstenzivno shvatanje izvršioca krivičnog dela. U današnjem krivičnom pravu, koje je orijentisano na krivično delo, subjekt (učinilac) krivičnog dela ne predstavlja jedan od osnovnih krivičnopravnih pojmova (za razliku od Živanovićeve triparticije). Međutim, autor s pravom konstatuje da su krivično delo i učinilac dve „neraskidivo povezane“ kategorije (jer krivično delo „bez svog tvorca... ne može postojati“), koje se ne mogu „smisleno konceptijski razdvojiti i razmatrati nezavisno jedno od drugoga“ (str. 13-14). Ova konstatacija je, čini se, predstavljala autorovu ideju vodilju u daljem razmatranju problematike izvršilaštva.

Drugi deo knjige, posvećen teorijskim koncepcijama razgraničenja izvršilaštva i saučesništva, predstavljen je kroz četiri uže celine, koje nose nazive osnovnih teorija koje služe predmetnom razgraničavanju. Pored, objektivne, subjektivne i mešovite teorije, predstavljena je i teorija vlasti nad delom, kao jedna od vodećih u savremenoj nemačkoj doktrini, a koja je nužna za razumevanje savremenih koncepata izvršilaštva (pre svega posrednog izvršilaštva). Teorija vlasti nad delom je svakako zavredila pažnju brojnih naših pisaca. Međutim, u knjizi je predstavljena geneza ove teorije, koja je kod različitih teoretičara imala sasvim drugačija značenja (str. 42-54), tako da se, barem istorijski posmatrano, ne radi o monolitnom konceptu.

Centralno mesto u knjizi zauzima treći deo. U okviru njega se razlikuju tri celine koje se odnose na neposredno izvršilaštvo, posredno izvršilaštvo i saizvršilaštvo. Naročito je važan deo posvećen posrednom izvršilaštvu. Reč je o konstrukciji koju ne regulište važeće krivično pravo Srbije, ali se smatra da joj, istina ograničeno, ima mesta i u našem pravu. Pored klasičnih slučajeva posrednog izvršilaštva, koja su zaista predstavljena prilično detaljno kroz brojne varijetete, posebna pažnja je posvećena Roxin-ovom konceptu, koji se naziva „Posredno izvršilaštvo na temelju

organizacionog aparata moći“, koja je svoje mesto našla i u nemačkoj sudskoj praksi, a koja je, čini se, u domaćoj literaturi do sada bila gotovo nepoznanica. Autor u ovom delu razmatra i institut saizvršilaštva, koji se u zakonodavstvu Srbije ne smatra izvršilaštvom, već saučesništvom. Ovakav pristup autora, bez obzira na zakonsku regulativu saizvršilaštva, treba smatrati opravdanim, jer se saizvršilaštvo u uporednom pravu i zakonodavstvu mahom tretira oblikom izvršilaštva, dok u našoj teoriji postoji mišljenje, koje zastupa i autor (str. 141), da je saizvršilaštvo negde između izvršilaštva i saučesništva, tako da ima „ambivalentnu pravnu prirodu“.

U Zaključnim razmatranjima autor sublimira osnovne crte učenja o izvršilaštvu i ukazuje na njihovu primenjivost u krivičnom zakonodavstvu Srbije, iznoseći u tom smislu valjanu argumentaciju.

Na samom kraju potrebno je istaći da je knjiga Izvršilaštvo u krivičnom pravu pisana jasnim stilom, što olakšava čitaocima da bolje shvate problematiku ovog, inače kompleksnog instituta. Prema svom sadržaju, knjiga je pre svega namenjena onim pravnicima koji se interesuju za suptilna pitanja iz oblasti krivičnopravne dogmatike (univerzitetski nastavnici, istraživači na institutima, praktičari koji se bave krivičnim pravom, kao i studenti master i doktorskih studija), ali je mogu koristiti i studenti osnovnih studija pravnih fakulteta u zemlji i okruženju, koji žele da steknu dodatna znanja iz oblasti krivičnog prava.

Emir Ćorović je vanredni profesor na Državnom univerzitetu u Novom Pazaru, Departman za pravne nauke, gde predaje predmete iz uže krivičnopravne naučne oblasti. Diplomirao je (2003), magistrirao (2007) i doktorirao (2010) na Pravnom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu. Objavio je dve autorske i dve koautorske knjige i preko pedeset članaka u međunarodnim i domaćim časopisima, te zbornicima sa naučnih i stručnih konferencija i savetovanja.

¹ Napomena: knjiga je predata na štampu krajem 2020. godine.